

УДК 339.9 (477)

Рябець Н. М.

ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

РОЛЬ ПРОЦЕСУ ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ В РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Досліджено сутність транснаціональних корпорацій, здійснено комплексну оцінку проблем взаємодії ТНК та національних економік з метою формування підходів до зниження питомої ваги суперечливих інтересів та потенційних загроз розвитку національної держави.

Ключові слова: транснаціональна корпорація, глобалізація, процеси транснаціоналізації, економічна безпека, національні інтереси України.

Постановка проблеми. Процеси транснаціоналізації виробництва і капіталу, вираженням яких є транснаціональні корпорації (ТНК), і є сьогодні основою і рушійною силою сучасної світової економіки. Процеси глобалізації ведуть до виникнення економічної взаємозалежності держав, в результаті чого відбувається поступова ерозія національного економічного суверенітету і поява нових наднаціональних економічних утворень – глобальних корпорацій – транснаціональних управлінських структур. В умовах формування ринкової інфраструктури світової економіки, під впливом глобалізації та інтеграції світового господарства транснаціональні корпорації завойовують усе нові ринки і прагнуть подальшого розширення економічної влади.

Особливість сучасних ТНК полягає в тому, що ними сповідається в деякому сенсі «подвійний стандарт»: з одного боку, менеджмент ТНК зацікавлений в подальшій лібералізації та демократизації світового економічного простору, з іншого, – закони вільного ринку, що діють в глобальному масштабі, не працюють в рамках структури ТНК, де фактично реалізується планове господарство, встановлюються внутрішні ціни, обумовлені стратегією корпорації, а не ринком.

Дослідження впливу процесів транснаціоналізації актуалізується в сучасних умовах, коли національні держави втрачають власний суверенітет не завдяки традиційним способам агресії, а за рахунок поміркованої експансії в галузі економіки, політики, непрямого впливу. Таким чином, обґрунтування подальших перспектив розвитку світової економіки, визначення стратегічних цілей національної політики України в контексті національної безпеки та інтересів неможливо здійснити без поглибленого дослідження та оцінки процесів глобалізації, головною рушійною силою яких, як ми зазначали раніше, є сучасні транснаціональні структури

На сучасному етапі розвитку економіки України ТНК відіграють важливу роль у формуванні стратегії розвитку національної економічної системи. Для сучасної України транснаціоналізація підприємств може виступити економічним механізмом, який визначить нові пріоритети суспільного

відтворення, цілі та вектори зовнішньоекономічної політики, особливості та умови участі країни в міжнародному поділі праці.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми дослідження сутності та діяльності ТНК, а також процеси транснаціоналізації тривалий час перебувають у центрі уваги багатьох вчених і науково-дослідницьких інституцій, як зарубіжних, так і вітчизняних, зокрема таких як: М. Аокі, Р. Верной, Ч. Гіл, Р. Гріфін, Дж. Даннінг, Р. Коуз, Т. Орехова, М. Пастей, О. Плотников, О. Рогач, В. Рокоча, Л. Руденко-Сударева, С. Якубовський.

Водночас, незважаючи на такий науковий здобуток та постійний дослідницький інтерес протягом останніх років до цих проблем, так і не сформувався консенсусне тлумачення сутності сучасних транснаціональних корпорацій, багато в чому суперечливою є оцінка їх впливу на національні економічні системи, зокрема в контексті їх економічної безпеки та національних інтересів, що потребує подальшого наукового дослідження та моніторингу.

Мета статті. Головна мета статті полягає в аналізі походження та економічної природи ТНК, визначення провідних напрямків розвитку ТНК, дослідження сучасного етапу транснаціоналізації світової економіки та визначення перспектив та можливих наслідків інтенсифікації транснаціональних процесів в Україні для національної економічної системи в умовах глобалізації

Виклад основного матеріалу. Теоретичне осмислення розвитку транснаціональних корпорацій почалось ще в 30-х роках ХХ століття з досліджень Д. Вільямса, який показав наявність протиріч між неокласичною теорією міжнародної торгівлі і розвитком міжнародного виробництва та М. Бая, який досліджував ефективність вертикально інтегрованих компаній. Однак, справжній науковий розвиток проблематика транснаціоналізації господарства отримала в 60-80-х роках ХХ ст. [7]. Саме в цей час формуються основні теоретичні концепції діяльності ТНК, обґрунтовуються причини виникнення та поширення ТНК (табл. 1). Дослідження вчених із різних наукових шкіл дозволили сформулювати основні чинники появи транснаціональних корпорацій: отримання дешевих або якісних факторів виробництва; вихід на нові ринки збуту; зниження рівня конкуренції; зниження витрат виробництва; підвищення конкурентоспроможності.

Сучасні визначення транснаціональних компаній, маючи в своїй основі єдину вихідну – транснаціоналізацію господарських зв'язків, відображають різні підходи до вияву форм прояву останньої. В основу визначення ТНК покладаються, по-перше, критерії власності – компанія дефінюється як транснаціональна тільки тоді, коли головне підприємство або батьківська компанія є у власності громадян щонайменше двох країн. По-друге, критерій національного складу правління компанії – компанія є транснаціональною тоді, коли керівництво материнської компанії складається з громадян кількох різних країн. По-третє, економічний та підприємницький критерії – транснаціональні компанії визначаються за їх організаційною структурою або стратегією бізнесу. Зокрема, Р. Вернон розглядає транснаціональну компанію як «материнську компанію, яка контролює велику групу корпорацій різних країн». Дж. Бегрман,

Таблиця 1

Теоретичні концепції ТНК

Назва теоретичного підходу	Засновники	Сутність
Теорія ринкової влади	С. Хаймер	Фірма на ранніх стадіях зростання, розширює свою частку на національному ринку шляхом злиття і поглинання, збільшуючи концентрацію виробництва і капіталу. Коли подальше посилення ринкової влади в своїй країні стає неможливим, фірма інвестує прибуток за кордон.
Теорія інтерналізації та привласнення	Р. Коуз, О. Вільямсон, Е. Пенроуз	Розвиток міжнародного виробництва аналізується з позиції зменшення транзакційних витрат та економії на масштабі сфери діяльності.
Теорія міжнародної конкурентно-здатності галузі	Р. Вернон, Р. Стобаух	Наприкінці завершення життєвого циклу продукту його виробництво та збут у національній економіці зменшується. З метою збереження прибутку фірма вимушена шукати нові закордонні ринки збуту для продукту – продовжувати цикл його життя
«Податкова» теорія	В. Рокоча, О. Хорошун	Згідно з теорією, метою прямого іноземного інвестування є прагнення ТНК зменшити обсяг податкових відрахувань.
Теорія організації форм ТНК	М. Аокі, І. Самсон	Основним показником ефективності діяльності ТНК є форма її організації. Національні особливості в організаційних структурах ТНК неухильно втрачають свою вартість, і ТНК поза залежністю від розташування їх головних офісів поступово перетворюються на наднаціональні об'єднання, які переслідують одну мету – максимізацію прибутку шляхом встановлення економічного господарювання у світовому масштабі
Еклектична теорія міжнародного виробництва	Дж. Даннінг	Еклектична концепція увібрала в себе основні положення всіх вище розглянутих підходів і заснована на основних наукових напрямках економічних досліджень: фінансах менеджменті, маркетингу, теорії організацій, міжнародних відносинах, праві, економічній історії.

визначаючи суть транснаціональної компанії її намаганням «трактувати різні національні ринки як один», наголошує на існуванні єдиного центру управління (або стратегічного центру), який керує діями закордонних філій. Варто зазначити, що більшість провідних економістів пропонують класифікувати корпорації сучасного світового економічного простору за кількістю країн базування філій, процесом прийняття рішень та типом виробництва, де виділяємо транснаціональні, багатонаціональні (мультинаціональні) та глобальні (міжнародні) корпорації (табл. 2).

Ядро сучасної світогосподарської системи складають майже 500 ТНК, що мають практично необмежену економічну владу. Усього у світі діють приблизно 60 тис. фінансово-промислових груп і ТНК, що мають до 250 тис. філіалів за межами країн базування, контролюючи до 50% світового промислового виробництва, 65% зовнішньої торгівлі, 80% патентів і ліцензій на нову техніку, технології і ноу-хау. При цьому більша частина платежів, пов'язаних з трансфертом нових технологій, здійснюється всередині ТНК: в

Таблиця 2

Класифікація корпорацій

Показник	Транснаціональна корпорація (ТНК)	Багатонаціональна (мультинаціональна) корпорація (БНК)	Глобальна (міжнародна) корпорація (ГК)
Кількість країн базування філій	Не менш, ніж у двох країнах, що мають різне політико-правове, економічне середовище.	Не менш, ніж в трьох країнах, що мають різне політико-правове, економічне, соціально-культурне та інфраструктурне середовище	Не менш, ніж у шести країнах (обов'язкове розташування філій у країнах «Триади» – ЄС, США, Японія).
Процес прийняття рішень	Прийняття управлінських рішень відбувається переважно в материнській компанії.	Прийняття управлінських рішень відбувається незалежно в кожній країні базування філій з необхідністю поточної звітності окремо створеному багатонаціональному керівному центру.	Прийняття управлінських рішень відбувається незалежно в кожній країні базування філій з необхідністю поточної звітності окремо створеному керівному центру (відповідно до групи країн «Триади»).
Тип виробництва	Транснаціональне виробництво – корпорація має єдину стратегію, яка включає ключові показники, що впливають на загальну ефективність корпорації.	Багатонаціональне виробництво – корпорація має ряд стратегій, що стосуються кожної країни для конкуренції з місцевими підприємствами або утримання власних позицій на ринку	Глобальне виробництво – корпорація має стратегію, що стосується функціонування на ринку кожної групи країн «Триади».

США їх частка складає 80%, в Великобританії – 90 [10]. На фоні вищезазначених процесів відбувається зростання обсягів міжнародного виробництва. Обсяги продажів, доданої вартості і експорту 78 000 ТНК і їх 780 000 закордонних філіалів збільшились, відповідно, на 18, 16 і 12%. На них припадало 10% світового ВВП і 1/3 світового експорту. На першому місці у світі за кількістю діючих в країні зарубіжних філіалів знаходиться Китай, а темпи зростання ряду ТНК з країн, що розвиваються, і країн з перехідною економікою, за останні 15 років перевищили показники ТНК з розвинутих країн. Серед транснаціональних компаній домінують ТНК розвинутих країн, разом з тим, у світі спостерігається збільшення кількості нефінансових ТНК з країн, що розвиваються, у переліку 100 найбільших ТНК: з 5 у 2004 р. до 9 у 2012 р. Відбувається це через швидку інтернаціоналізацію операцій країн з ринком, що формується. У 2012 р. обсяги зарубіжних продажів і кількість працівників за кордоном 100 найбільших ТНК країн, що розвиваються, зросли, відповідно, на 48 і 73%. У переліку 100 найбільших ТНК країн, що розвиваються, переважає Азія (78 ТНК), наступні позиції займають Африка і Латинська Америка (по 11 компаній) [9, 10]. ТНК зазначеної регіональної приналежності у своїй діяльності охоплюють більш широкий перелік галузей, ніж найбільші ТНК з розвинутих країн.

Вітчизняна національна економічна система, розвиваючи транснаціональну діяльність, має на меті вирішення двох основних завдань: залучення необхідного для розвитку капіталу та проведення власної

політики експансії на зарубіжних ринках. Саме з цієї точки зору розглянемо динаміку поширення ідей транснаціоналізації в українському бізнесі. В Україні станом на 1 жовтня 2012 р. було зареєстровано 2307 іноземних підприємств, що порівняно зі станом на 2011 р. (2323) показує зниження іноземної активності на українському ринку.

Серед мотивів здійснення діяльності на ринку України на першому місці в рейтингу мотив «розмір і потенціал ринку» (20%), на другому місці – «інтерес до доступу на ринок» (15%), крім цього було відзначено такі мотиви: «зростаюча частка на світовому ринку» (7%), «експортні можливості» (12%), «забезпечення експорту» (9,8%), «доступ до ресурсів» (9,8%), «вартість ресурсів» (9,8%), «якість ресурсів» (9,8%), «умови бізнесу» (7%).

У той же час, внаслідок продуманих експансіоністських дій і механізмів розширення власної інтернальної корпоративної організаційної структури під частковий або навіть повний контроль з боку ТНК вже потрапили досить потужні і стратегічно важливі національні підприємства, зокрема Запорізький алюмінієвий комбінат, Миколаївський глиноземний завод та інші. Проте варто зазначити, що транснаціоналізація української економіки повинна відбуватись не лише шляхом залучення інвестицій зарубіжних корпорацій, а й через створення власних вітчизняних транснаціональних корпоративних структур.

Що ж стосується даного напряму, а саме розвитку українських ТНК, то тут взагалі рано казати про який-небудь прогрес. На сьогоднішній день найвищою формою господарської діяльності, що існує всередині країни, є фінансово-промислові групи, які мають на меті подальше розширення своєї діяльності і перетворення у транснаціональні корпорації. Серед таких груп можна відзначити фінансово-промислову групу «Приват», фінансово-промислову групу «Інтерпайп». Водночас, навіть такі потужні виробничо-фінансові комплекси не в змозі виступати на міжнародній арені на рівні інших ТНК світу. За даними рейтингу видання «Financial Times» та консалтингової компанії «Deloitte» станом на 01.01.2013 р., питома вага українських компаній становить 13,4% у переліку 500 найбільших компаній Центральної та Східної Європи, частка польських компаній становить 34,3%, чеських і угорських – відповідно 15,4% і 14,4%. Лідуючі позиції серед найбільших компаній України займають компанії металургійної, нафтопереробної галузей та компанії, пов'язані із транспортуванням російського газу до країн Європи та реалізацією газу на території України.

Серед об'єктивних проблем, які існують в Україні щодо формування вітчизняних ТНК, можна назвати такі: нестабільність політико-правового середовища країни; нерозвиненість ринкової інфраструктури; нестабільність курсу національної валюти; нерозвиненість внутрішнього інвестиційного ринку; обмежена зовнішня орієнтація бізнесу; інформаційна відсталість країни;

невеликі (у світовому масштабі) розміри бізнес-груп; наздоганяючий характер науково-технологічної діяльності, інноваційної складової господарювання; криза високотехнологічних галузей економіки тощо.

На особливу увагу заслуговують питання економічної безпеки, під якою розуміють стан національної економіки, що забезпечує задоволення

життєво важливих потреб країни в матеріальних благах незалежно від виникнення у світовій економічній системі або всередині країни форсмажорних обставин соціально-політичного, економічного або екологічного характеру [8].

В той же час напрями та перспективи сталого розвитку національної економічної системи України та транснаціоналізація її господарства повинні визначатись перспективними і економічно безпечними для держави завданнями:

- розвитком процесів енергетичної інтеграції на пострадянському просторі;
- перспективами інтеграції України до світового ринку металургійної продукції;
- перспективами інтеграції України до світового ринку послуг;
- напрямами розбудови транскордонного співробітництва за участю України.

Дослідження зарубіжних та вітчизняних літературних джерел з питання транснаціоналізації господарства показало, що існують як позитивні, так і негативні наслідки цього процесу. Для кожної окремої країни такі

Таблиця 3

Вплив транснаціоналізації на розвиток сучасної національної системи України в умовах глобалізації

Позитивні риси	Негативні риси
Міжнародна спеціалізація на базі взаємопроникнення капіталу	Посилення конкуренції на внутрішньому ринку, занепад вітчизняного виробника й галузей економіки, які не є привабливими для ТНК
Формування міжнародних галузевих та господарських територіальних одиниць (кластерів)	Різка зростання транскордонного злиття і поглинання вітчизняних компаній
Вирівнювання національних відтворювальних виробничих структур	Поступова руйнація національного економічного державного суверенітету – поява наднаціональних економічних утворень – ТНК, вплив ТНК на економічну владу країни
Можливість цільового фінансування пріоритетних сфер і галузей національної економіки	Виникнення монополізму в окремих життєво важливих галузях економіки
Підвищення конкурентоспроможності продукції	Можливе уповільнення процесів реструктуризації, розташування на території держави трудомістких, енергомістких та матеріаломістких, екологічно небезпечних виробництв
Можливості виходу на нові міжнародні ринки при одночасному збереженні традиційних	Загроза дефіциту окремих видів продукції внаслідок активного розвитку експорту на пільгових умовах
Залучення іноземного капіталу з орієнтацією на національні виробничі пріоритети	Імовірність впливу капіталу з країни через маніпуляції з цінами.
Завантаження виробничих потужностей, створення нових робочих місць	Розподіл фінансових ресурсів країни між великими ТНК з обмеженим фінансуванням середнього бізнесу
Посилення ролі держави (країни-базування ТНК) в міжнародному просторі	Уникнення оподаткування прибутку

наслідки будуть специфічними, водночас при розбудові національної економічної системи України необхідно враховувати узагальнені чинники (табл. 3).

Зважаючи на можливий негативний вплив транснаціональних корпоративних структур на вітчизняну економіку, необхідна відповідна селективна, очевидно досить жорстка, державна політика, орієнтована на формування власних ТНК. Формування організаційної компоненти бізнес-моделі вітчизняних ТНК можливе передусім шляхом адаптації зарубіжного досвіду, зокрема Російської федерації, США, Південної Кореї, Японії у створенні та розвитку фінансово-промислових груп.

Важливим напрямом вітчизняної транснаціоналізації може стати партнерство глобальних компаній з малими українськими компаніями, що в першу чергу носять інноваційний профіль діяльності. Малий наукомісткий бізнес взаємодіє (внаслідок високого ступеня ризику своєї діяльності) з глобальними компаніями, використовуючи їхні виробничі потужності, кадровий потенціал і великі можливості щодо залучення широкого спектру джерел фінансування. Такого роду взаємодія стабілізує господарські та економічні зв'язки малих підприємств, дозволяє зайняти ним певну ринкову нішу, забезпечує їх вихід на траєкторію стійкого розвитку. На думку вітчизняних науковців, зокрема Л. Руденко, найбільше рівню і «якості» розвитку ринкових відносин в Україні, які характеризуються високим ступенем недосконалості, а то й відсутністю необхідної для розвитку взаємодії нормативно-правової бази, відповідає така форма партнерства великого і малого бізнесу, як інтрапренерство (створення невеликого, часто тимчасового колективу для реалізації певної мети або розробки ідеї, необхідної для підвищення технічного рівня великого підприємства) [6, с. 215]. На відміну від сателітної (організація малих фірм-сателітів – різних дочірніх фірм, які зберігають «родинні зв'язки», які є юридично самостійними, але економічно тісно залежними від корінної структури) та інкубаторської («виращування» малої фірми, надання різної допомоги на етапах її становлення) форма взаємодії, інтрапренерство дає змогу забезпечити підвищення конкурентоспроможності й економічної ефективності за рахунок синергії організаційно-виробничих переваг великого бізнесу та гнучкості і мобільності творчого потенціалу малих підприємств, зокрема інноваційних. Гармонізація партнерства на основі узгодження стратегічних пріоритетів розвитку малого інноваційного сектору економіки України з інтересами ТНК може стати в подальшому одним із визначальних факторів економічної безпеки держави, розвитку високотехнологічного сектору економіки.

В таблиці 4, в результаті дослідження, нами подані фактори, впорядковані у вигляді таблиці в порядку від найбільшого до найменшого впливу на успішність співпраці українських фірм з ТНК. На основі цих факторів українські фірми можуть бути залучені до корпоративних систем ТНК у відповідності до вимог самих ТНК.

В той же час існує ряд факторів, що сприяють транснаціоналізації економіки України: перехід на міжнародні стандарти фінансової звітності, придбання активів за кордоном, придбання частки в іноземних компаніях (створення вертикально інтегрованих систем), інституціональні зміни в

Таблиця 4

Фактори успішності співпраці українських фірм з ТНК

Фактори/ сила впливу	Сильно впливає	Впливає	Слабко впливає
Культура (цінності)	Відношення до роботи Дисципліна	Створення цінностей Репутація	Субординація
Персонал	Досвід Освіта	Брак спеціалістів з human resources	Навчання персоналу, мотивація та заохочення
Організація роботи (оргструктура)	Дотримання міжнародних стандартів	Гнучкість оргструктури	
Менеджмент (делегування повноважень)	Освіта менеджменту Досвід роботи Глобальне бачення	Мобільність Спроможність швидко та адекватно реагувати Відкритість до нововведень	Готовність до змін (співпраці) Розподіл обов'язків (делегування)
Фінанси	Платоспроможність Співфінансування та інвестування	Звітність Вчасність	Готовність поділяти ризик

компаніях, довгострокові контракти на поставки з іноземними партнерами, реалізація системи державних гарантій.

Варто зазначити, що процес створення українських ТНК може бути значно прискорений та розширений в галузевому спектрі у випадку залучення іноземних партнерів. Для цього компанії, що співпрацюють з іноземними фірмами на основі спеціалізації та кооперації, можуть формувати з ними спільні структури, вступати до стратегічних альянсів шляхом створення міждержавних корпорацій. Слід зауважити, що за свою історію український бізнес знав немало альянсів серед вітчизняних компаній в тій чи іншій конфігурації. Проте відрізнялись вони тим, що створювались або для лобювання спільних проектів, або для політичної підтримки власних бізнес-проектів. Саме з цих причин економічні союзи виявлялись, як правило, мало функціональними та нетривалими. Проте необхідність розширення діяльності та виходу на зовнішні ринки змушує топ-менеджмент українських компаній звертати увагу на бізнес-складову альянсу. Альянси стали необхідною умовою ведення бізнесу. Наприклад, в тій же банківській сфері для вдалого розміщення облігацій, особливо, коли емітентом виступає велике підприємство й мова йде про серйозні обсяги, вже практично не обійтись без формування пулу банківських структур. Як приклад, пул з трьох найбільших українських банків «Райффайзен Банк Аваль», «Укрсоцбанк» та «УкрСиббанк», які провели першу в країні емісію іпотечних облігацій.

Альянс є також зручною формою співпраці національних компаній з транснаціональним капіталом. Створення альянсу, на відміну від співпраці по типу поглинання, прямих інвестицій або контрактних угод, є найбільш простим і надійним способом задоволення інтересів обох сторін. Частка альянсів на ринках, що розвиваються у відсотках від сукупного обсягу

іноземних інвестицій, за даними агентства McKinsey, станом на 01.10.2012 р. становить: в Південній Кореї – 77%, в Китаї – 72%, в Східній Європі – 54%, в Латинській Америці – 52%. Проте, не дивлячись на всю вигідність від такого партнерства на українському ринку, прикладів йому знайти важко. Причина цього полягає, перш за все, у жорстких законодавчих обмеженнях та непрозорості вітчизняного ринку. Можливою формою співпраці з боку міжнародних компаній на даному етапі, на думку незалежних консультантів, може бути видача ліцензій на технології місцевим компаніям та укладання з ними угод щодо дистрибуції.

Таким чином, побудова взаємовідносин приймаючої держави, особливо це актуально для України, з ТНК повинна ґрунтуватись на декількох важливих моментах, зокрема специфічних принципах оптимальної взаємодії ТНК та національних економік в сучасних умовах розвитку міжнародного бізнесу: поважання суверенітету країн, де вони діють; забезпечення виконання вимог законодавчих систем цих країн; у формуванні своєї стратегії виходити із пріоритетів економічної політики країн; дотримання вимог конкуренції та антимонопольного регулювання; невтручання у внутрішню політику приймаючих країн; утримання від корупції; поважання соціокультурних цілей, цінностей та традицій приймаючих країн; забезпечення у своїй діяльності вимог глобальної екологічної безпеки; дотримання принципів соціальної відповідальності перед суспільством; забезпечення у своїй діяльності виконання принципів формування відносин з урядами держав за моделлю «стратегічного партнерства».

Висновки. Отже, актуальною проблемою у сфері забезпечення національних інтересів України в глобальному середовищі є системна інтеграція національної економіки у світове господарство і забезпечення реальних міжнародних позицій конкурентоспроможності. Зважаючи на зростаючі системні погрози та виклики, їй слід вирішувати шляхом транснаціоналізації української економіки не лише через залучення прямих іноземних інвестицій із боку світових ТНК, а й орієнтуючись на формування транснаціонального характеру бізнесу власних підприємств без втрати контролю над стратегічно важливими підприємствами та пріоритетними галузями. Таким чином, основою механізму забезпечення ефективного конкурентоспроможного господарювання вітчизняних ТНК та економічної безпеки країни в процесі транснаціоналізації господарства є постійна цілеспрямована діяльність держави зі створення конкурентних переваг провідних галузей національної економіки на зовнішніх і внутрішніх ринках.

Список літератури:

1. Гіл Чарлз. Міжнародний бізнес: Конкуренція на глобальному ринку; пер. з англ. / Чарлз Гіл. – К. : Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2001. – 856 с
2. Гриффин Р. Международный бизнес. 4-е изд. ; пер. с англ. под ред. А. Г. Медведева / Р. Гриффин, М. Пастей. – СПб. : Питер, 2006. – 1088 с.
3. Коуз Р. Фирма. Рынок. Право / Р. Коуз. – М. : Дело Лтд, 1993. – 192 с.
4. Орехова Т. Протиріччя та взаємодія між країнами і транснаціональними корпораціями в умовах невизначеності глобального економічного середовища / Т. Орехова // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – Тернопіль : Економічна думка, 2007. – № 5. – С. 59-65.

5. Рогач О. І. Транснаціональні корпорації у світовому господарстві: монографія / О. І. Рогач. – К. : ВЦ «Київський університет». – 2006. – 150 с.
6. Руденко Л. В. Управління потоками капіталів у сучасній бізнес-моделі функціонування транснаціональних корпорацій: монографія / Л. В. Руденко. – К. : Кондор, 2004. – 480 с.
7. Транснаціональні корпорації: навчальний посібник / В. Рокоча, О. Плотніков, В. Новицький та ін. – К. : Таксон, 2001. – 304 с.
8. Якубовский С. О. Транснациональные корпорации: особенности инвестиционной деятельности / С. О. Якубовский, Ю. Г. Козак, О. В. Савчук. – К. : ЦНЛ, 2006. – 488 с.
9. Aoki M. Corporations in Evolving Diversity: Cognition, Governance and Institutions / M. Aoki. – Oxford University Press, 2010. – 256 p.
10. Dunning J. N. The Eclectic Paradigm of International Production: A Restatement and Possible Extension / J. N. Dunning // Journal of International Business Studies. – 2011. – Vol. 19. – N 1. – P. 23–41.
11. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/mp.htm

Рябец Н. Н.

ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет
имени Вадима Гетьмана»

**РОЛЬ ПРОЦЕССА ТРАНСНАЦИОНАЛИЗАЦИИ
В РАЗВИТИИ СОВРЕМЕННОЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ
СИСТЕМЫ УКРАИНЫ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ**

Резюме

Исследовано сутність транснаціональних корпорацій, проведена комплексна оцінка проблем взаємодії ТНК і національних економік з метою формування підходів до зниження удельного ваги протирічливих інтересів і потенціальних загроз розвитку національного державства.

Ключевые слова: транснаціональна корпорація, глобалізація, процеси транснаціоналізації, економічна безпека, національні інтереси України.

Riabets N. M.

SHEE «Vadym Hetman Kyiv National Economics University»

**THE ROLE OF THE TRANSNATIONALIZATION PROCESS
IN THE DEVELOPMENT OF MODERN ECONOMIC SYSTEM
OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION**

Summary

Article investigates the essence of multinational corporations, comprehensive assessment of problems of interaction of TNCs and national economies is made in order to create approaches to reducing the proportion of conflicting interests and potential threats to the development of the nation state.

Key words: multinational corporations, globalization, process of transnationalization, economic security, the national interests of Ukraine.